วารสารนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
THAMMASAT LAW JOURNAL

ชื่อเรื่อง: Technology, Sovereignty and International Law
ชื่อผู้แต่ง: ลลิล ก่อวุฒิกุลรังษี

การอ้างอิงที่แนะนำ: ลลิล ก่อวุฒิกุลรังษี, แนะนำหนังสือเรื่อง Technology, Sovereignty and International Law โดย Francis Lyall (2565) 4 วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 1047.

ผู้สนับสนุนหลัก

CHANDLER MHM

SATYAPON & PARTNERS
THAILAND Intellectual Property Law Firm

ptt

Tax and Legal Counsellors
Seri Manop & Doyle

ผู้สนับสนุนร่วม

วิญญูชน

SAIJO DENKI

WEERAWONG C&P

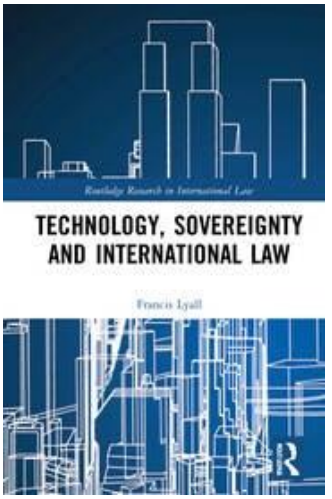
CSBC LAW OFFICES

โครงการวารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200 โทร. 02 613 2169 อีเมล tu.lawjournal@tu.ac.th

แนะนำหนังสือ

Technology, Sovereignty and International Law*

ลลิล ก่อวุฒิกุลรังษี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Lalin Kovudhikulrungsri
Assistant Professor, Faculty of Law, Thammasat University

บทแนะนำหนังสือนี้จะแบ่งหัวข้อเป็น 3 หัวข้อ คือ 1. ภาพรวมของหนังสือ 2. ผู้เขียนหนังสือ และ 3. ข้อวิพากษ์และคุณูปการของหนังสือ

* ผู้แนะนำหนังสือได้รับหนังสือเล่มที่แนะนำนี้จาก อ.กนกนัย ถาวรพานิช ผู้ซึ่งมักแนะนำหนังสือหรือบทความใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ผู้เขียนสนใจอยู่เสมอ ผู้เขียนต้องขอขอบคุณ อ.กนกนัย ถาวรพานิช ไว้ ณ โอกาสนี้.

1. ภาพรวมของหนังสือ

หนังสือ Technology, Sovereignty and International Law เป็นหนังสือด้านกฎหมายระหว่างประเทศที่ไม่ได้เจาะลงในเชิงทฤษฎีหรือเนื้อหาสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นการเฉพาะ หากแต่กล่าวถึงการที่เทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อการออกกฎหมายระหว่างประเทศ หรือกำหนดกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ และก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศในด้านนั้น ๆ

จุดเริ่มต้นของงานชิ้นนี้เกิดจากการปาฐกถาเรื่อง “Reaction of International Law to Technical Developments” ในงาน “the Fifth Luxembourg Workshop on Space and Satellite Communication Law” ในปี ค.ศ. 2016[1] ต่อมาเนื้อหาจากงานปาฐกถาได้รับการพัฒนาเป็นบทในหนังสือ (book chapter) ในปี ค.ศ. 2018[2] และได้มีการขยายเนื้อหาเพิ่มขึ้นจนเขียนเสร็จในช่วงเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2021[3] และจัดพิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 2022

หนังสือแบ่งเป็น 9 บท บทที่ 1 เรื่อง Sovereignty and Global Governance บทที่ 2 ถึงบทที่ 7 เป็นเนื้อหากฎหมายระหว่างประเทศในสาขาต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสาขานั้น ๆ ได้แก่ กฎหมายทะเล กฎหมายพาณิชยนาวีและองค์การทางทะเลระหว่างประเทศ กฎหมายอากาศและองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ กฎหมายโทรคมนาคมระหว่างประเทศและสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ กฎหมายบริการไปรษณีย์ระหว่างประเทศและสหภาพไปรษณีย์สากล และกฎหมายอวกาศระหว่างประเทศ ตามลำดับ บทที่ 8 กล่าวถึงมาตรฐานและมาตรวัด บทที่ 9 เป็นบทสรุป

เนื้อหาบทที่ 1 ปูพื้นฐานเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของรัฐและสาเหตุที่ทำให้เกิดการทำกฎเกณฑ์ให้เป็นสากล ในความเห็นของผู้เขียนคือการโลกาภิวัตน์อันนำมาซึ่งกฎเกณฑ์ในระดับโลกในหลาย ๆ เรื่องและการก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศหรือหน่วยงานเฉพาะภายใต้องค์การสหประชาชาติ[4]

เนื้อหาบทที่ 2 ถึงบทที่ 7 วางโครงสร้างการเล่าเรื่องไปในแนวทางเดียวกันคือเริ่มจากประวัติศาสตร์การเกิดขึ้นของกฎหมายสาขานั้น ๆ และที่มา หน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสาขาที่กล่าวถึง การเริ่มฉายภาพจากประวัติศาสตร์และพัฒนาการ ทำให้เห็นความพยายามที่สังคมกฎหมายระหว่างประเทศพยายามออกกฎหมายและกฎเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้บังคับกับเรื่องที่มีลักษณะระหว่างประเทศ อันเป็นการจำกัดอำนาจอธิปไตยของรัฐที่จะออกกฎเกณฑ์เป็นเอกเทศไม่คำนึงถึงสังคมระหว่างประเทศ

บทที่ 8 กล่าวถึงการสร้างมาตรฐานในทางเทคนิคที่อาจไม่จำเป็นต้องตราในรูปของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การกำหนดระบบวันเดือนปี หน่วยชั่ง ตวง วัดให้เป็นสากลพร้อมทั้งยกตัวอย่างที่เชื่อมโยงกับสาขากฎหมายในบทอื่น ๆ ก่อนหน้า เช่น การใช้ไมล์ทะเลตามกฎหมายทะเล[5] ตัวอย่าง

---

[1] Francis Lyall, *Technology, Sovereignty and International Law* (Routledge 2022) iix.

[2] เพิ่งอ้าง iix.

[3] เพิ่งอ้าง ix.

[4] เพิ่งอ้าง 11.

[5] เพิ่งอ้าง 175.

หน่วยวัดความสูงเกี่ยวข้องกับการเดินอากาศ[6] ผู้เขียนได้กล่าวถึงองค์การเฉพาะ 3 องค์การ คือ International Organization for Standardization (ISO) International Bureau of Weights and Measures (BIPM) และ International Organization for Legal Metrology (OIML)

บทที่ 9 ผู้เขียนได้สังเคราะห์ข้อค้นพบร่วมถึงการที่รัฐจำกัดอำนาจอธิปไตยในทางนิติบัญญัติของตน และปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือกฎเกณฑ์มาตรฐานระหว่างประเทศ และทิ้งท้ายถึงตัวอย่างการพัฒนาด้านเทคโนโลยีในด้านอินเทอร์เน็ตซึ่งไม่ได้กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้ว่าเป็นอีกหนึ่งสาขาที่ควรจะมีกฎเกณฑ์ในระดับนานาชาติ[7]

2. ผู้เขียนหนังสือ

ผู้เขียน คือ Francis Lyall ศาสตราจารย์เกียรติคุณ (emeritus professor) ด้านกฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัย Aberdeen มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายอวกาศและกฎหมายโทรคมนาคม มีหนังสือด้านกฎหมายโทรคมนาคม และกฎหมายอวกาศที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย เช่น หนังสือ Space Law: A Treatise[8] ซึ่งเขียนร่วมกับเพื่อนร่วมรุ่นสมัยเรียนปริญญาโทด้านกฎหมายอากาศและอวกาศที่มหาวิทยาลัย McGill ประเทศแคนาดา

3. ข้อวิพากษ์และคุณูปการของหนังสือ

ในหัวข้อนี้ผู้แนะนำหนังสือจะแบ่งประเด็นเป็นด้านเนื้อหาหนังสือ และด้านกระบวนการสร้างสรรค์งานวิชาการ

ในด้านเนื้อหา หนังสือเล่มนี้อาจไม่เหมาะสำหรับผู้อ่านที่ต้องการลงรายละเอียดกฎหมายระหว่างประเทศสาขาใดสาขาหนึ่งเฉพาะ เพราะเนื้อหาที่กล่าวถึงกฎหมายรายสาขาค่อนข้างเฉพาะ อีกทั้งหนังสือเล่มนี้ไม่เหมาะกับผู้อ่านที่ต้องการศึกษาหลักการในเชิงทฤษฎีอำนาจอธิปไตยของรัฐแม้ว่าชื่อหนังสือจะระบุถึงเรื่องอำนาจอธิปไตยก็ตาม

ผู้อ่านที่ควรอ่านหนังสือเล่มนี้น่าจะเป็นผู้อ่านที่ต้องการมองภาพรวมของการพัฒนากฎหมายระหว่างประเทศในสาขาต่าง ๆ ที่ระบุในบทที่ 2 ถึง บทที่ 7 หรือผู้ที่ต้องการค้นคว้าในกฎหมายสาขาเหล่านั้นแต่มีเวลาจำกัดและต้องการเห็นภาพรวมในฉบับเร่งรัดเพื่อเป็นฐานในการศึกษาในเชิงลึกต่อไป เนื่องจากเนื้อหาแต่ละบทไม่ยาวมากนัก (อยู่ระหว่าง 20-40 หน้า) และผู้อ่านสามารถต่อยอดได้จากหนังสือและเอกสารที่อ้างอิงประกอบ

---

[6] เพิ่งอ้าง 176.

[7] เพิ่งอ้าง 206.

[8] Francis Lyall and Paul B Larsen, *Space Law: A Treatise* (2nd edn, Routledge 2020).

ในด้านการค้นคว้าเอกสารประวัติศาสตร์ ผู้เขียนเข้าถึงเอกสารประวัติศาสตร์ได้อย่างกว้างขวาง เอกสารและเนื้อหาหลายชิ้น ผู้แนะนำหนังสือเองไม่เคยอ่านพบมาก่อนในหนังสือเล่มอื่น เช่น การอ้างถึงเอกสาร draft International Convention on Aerial Navigation ปี ค.ศ. 1910 [9]

หนึ่งในข้อสรุปของผู้เขียนที่ผู้แนะนำหนังสือเห็นว่าน่าสนใจ คือ ประเด็นว่าเมื่อเทคโนโลยีพัฒนาไปถึงขั้นที่นำไปใช้ได้ทั่วไปหรือนำไปใช้ได้ในเชิงพาณิชย์ เมื่อนั้นย่อมเกิดความจำเป็นที่จะมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีไปใช้ในเชิงพาณิชย์[10] เนื่องจากเป็นการสะท้อนพัฒนาการของกฎหมายได้เป็นอย่างดี เช่น ในกรณีของกฎหมายอากาศ เริ่มแรกอาจมีเพียงไม่มีรัฐที่มีความสามารถในการผลิตและใช้อากาศยานเฉพาะในภารกิจรัฐ ความจำเป็นในการตรากฎหมายระหว่างประเทศอาจยังมีไม่มากนัก เมื่อรัฐหลายรัฐเริ่มเข้ามาเป็นผู้เล่นหลักในรูปแบบของผู้ให้บริการการเดินอากาศระหว่างประเทศ ความจำเป็นในการออกกฎหมายและกฎเกณฑ์มาตรฐานย่อมเพิ่มขึ้น และเมื่อเทคโนโลยีพัฒนาและเข้าถึงได้ง่ายขึ้นจนผู้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีมีเพิ่มขึ้น เช่น เอกชนเข้ามาเป็นผู้ให้บริการเดินอากาศระหว่างประเทศแทน หรือการพัฒนาอากาศยานรูปแบบใหม่ ๆ เช่น อากาศยานไร้คนขับหรืออากาศยานควบคุมระยะไกล กฎหมายระหว่างประเทศย่อมต้องปรับให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีเช่นกัน และหากตรากฎหมายระหว่างประเทศในรูปแบบลายลักษณ์อักษรไม่ทันการเปลี่ยนแปลง ก็อาจเริ่มจากการปฏิบัติของรัฐบางรัฐที่เป็นผู้นำในด้านนั้น ๆ ผู้เขียนเห็นว่ารัฐที่ก้าวไม่ทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ไม่เปิดโอกาสให้เอกชนพัฒนาเทคโนโลยี อีกทั้งยังมีความล่าช้าในการปรับปรุงกฎหมายภายในให้เท่าทันกฎหมายและกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ และใช้กฎหมายภายในที่ออกแบบมาสำหรับเทคโนโลยีในยุคเดิมกับเทคโนโลยีในยุคใหม่ ย่อมเป็นรัฐที่ตกขบวนการพัฒนาทั้งด้านเทคโนโลยีและด้านกฎหมายที่ได้มาตรฐาน

สำหรับด้านกระบวนการสร้างสรรค์งานวิชาการ แม้จะสรุปได้ว่าผู้เขียนใช้เวลาอย่างน้อย 5 ปี เพื่อผลิตหนังสือหนึ่งเล่มนับแต่ได้ร่วมงานสัมมนาวิชาการ แต่จริง ๆ แล้วอาจกล่าวได้ว่าหนังสือเล่มนี้คือผลผลิตจากการตกผลึกในชีวิตนักวิชาการ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องสั่งสมองค์ความรู้สาขากฎหมายระหว่างประเทศหลายสาขา แม้จะมีความเป็นไปได้ที่ในระหว่างผลิตหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนจะได้เขียนงานวิชาการอื่นด้วยก็ตาม แต่ผู้แนะนำหนังสือก็เกิดคำถามเมื่อนำระยะเวลาที่ใช้ในการผลิตงานวิชาการมาปรับกับกฎระเบียบของประเทศไทยเกี่ยวกับการผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ หรือกฎระเบียบของหน่วยงานเพื่อให้มีผลงานในแต่ละปี

[9] Francis Lyall (เชิงอรรถ 1) 65.

[10] เพิ่งอ้าง 190.